

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

3. Miejscowość

ŻOŁĘDOWO

1. Nazwa

UKŁAD RURALISTYCZNY

2. Czas powstania

**Pierwsza wzmianka: 1296 r.
Zabudowa wiejska: k. XIX-pocz. XX w.**

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację w stosunku do sąsiednich terenów lub stron świata albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

Żołądowo – fragment mapy w układzie 1965, 354221__C.PL.1977.148, skala 1:10 000, zaznaczona granica układu ruralistycznego

4. Adres

ulica i nr: **Centrum wsi wzdłuż ulicy Bydgoskiej**

nr działki:

5. Przynależność administracyjna

województwo **kujawsko-pomorskie**

powiat **bydgoski**

gmina **Osielsko**

6. Formy ochrony

8. Historia, opis i wartości

W XIII w. wieś była własnością prywatną (rycerską). Dobra żołądowskie należały w 1583 r. do Wojciecha Żołądowskiego herbu Rawicz, następnie do jednej z córek – Elżbiety. Mężem Elżbiety był Andrzej Moszczeński. W ten sposób Żołądowo stało się dziedzictwem rodu Moszczeńskich. Mężem drugiej córki – Małgorzaty – został Jerzy Kurnatowski herbu Łodzia. Miał z nią dwóch synów, Dobrogosta i Stanisława. W 1647 r. Stanisław Moszczeński, miecznik inowrocławski kupił od Zofii z Sierskich, żony Adama Rynarzewskiego, spadkobierczyni Jana Żołądowskiego część wsi Żołądowo. W końcu XIX w. wieś została sprzedana niemieckiej rodzinie von Kleist. Żołądowo w końcu XIX w. było wsią dworską. Jeszcze przed uchwaleniem ustawy kolonizacyjnej przez rząd pruski, na obszarze Żołądowa założono pierwszą kolonię niemiecką. Rząd pruski wykupił te dobra od wspomnianego von Kleista. Pierwsza wiadomość o parafii pochodzi z 1582 roku. Pod koniec XVIII wieku przyłączono ją do parafii osielskiej, ale już w 1836 roku wznowiono jej samodzielność. Kolatorem kościoła w latach 20. XX w. był rząd polski. Do parafii należały miejscowości: Żołądowo z Jastrzębiem, Bożenkowo, Dąbrowa, Jagodowo, Linówek, Łącznica, Maksymilianowo, Młynki, Nekla, Nowy Mostek, Zdroje.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania ogólny dobry.
Należy zachować historyczny układ wsi oraz proporcje wysokościowe zabudowy, nowa zabudowa powinna być dostosowana i harmonizująca z historyczną zabudową wsi.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Michał Horbowicz
Ochrona Zabytków KRESY
06.2021 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)*

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i niewłączonych do wojewódzkiej ewidencji zabytków